

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
Кафедра економічної та соціальної географії туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екскурсологія

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти Магістр

Спеціальність 242 «Туризм»

Факультет геолого-географічний

2018-202_

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Екскурсологія»

Розробник: Полторак Володимир Миколайович, к.і.н., доцент кафедри
історії України факультету історії та філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної
географії і туризму

Протокол № 8 від “22” березня 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною
комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 3 від “29” березня 2018 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я.М.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної
географії і туризму

Протокол № 1 від “29” серпня 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і
туризму

Протокол № 1 від “31” серпня 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів - 3 Модулів - 1 Змістових модулів - 2 Індивідуальне науково-дослідне завдання - Загальна кількість годин - 120 годин	Галузь знань <u>24</u> Сфера послуг (шифр і назва) Спеціальність <u>242</u> Туризм (код і назва) Рівень вищої освіти: магістр	Нормативна	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	- год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		18 год.	- год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		86 год.	- год.
у т.ч. ІНДЗ*: - - год.			
Форма підсумкового контролю: іспит			

* – за наявності

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Екскурсологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 242 «Туризм».

Вивчення дисципліни «Екскурсологія» ґрунтується на раніше отриманих студентами знаннях, практичних вміннях та навичках з таких дисциплін як «Філософія», «Організація туризму», «Географія туризму», «Історія туризму» та ін., що викладаються студентам спеціальності «Туризм» рівня вищої освіти "бакалавр". Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну: "Переддипломна практика "Дипломне проектування"

Екскурсологія є складовою частиною туризмології в умовах формування новітньої концепції туристичної науки. Екскурсологія є науковим обґрунтуванням історії, теорії та практики екскурсійної справи, як вагомої - однієї з трьох основних складових туризму: проживання та харчування транспортного забезпечення та безпосередньо екскурсійного обслуговування.

Мета курсу (інтегральна компетентність) - формування у магістрантів фундаментальних знань, вмінь та навичок стосовно підготовки кваліфікованих фахівців-туризмознавців, що базуються на сучасних досягненнях провідних вітчизняних і іноземних вчених та світової практики .

Цілі курсу (програмні компетентності):

- визначення сутності екскурсології як наукової соціоекономічної та гуманітарної дисципліни;
- розкриття понятійного, категоріального апарату та основних смислових значень екскурсології;
- систематизація наукових підходів до розуміння феномену екскурсії, з'ясування генезу та еволюції екскурсологічного знання, визначення змісту основних екскурсологічних концепцій;
- осмислення структури екскурсологічного знання, його системної архітекτονіки, органічної узгодженості всіх частин;
- з'ясування функцій екскурсологічного знання, його суспільного

«призначення»;

- виявлення діалектики зв'язків між теорією та практикою екскурсійної діяльності.

Програмні результати навчання:

- здатність визначати основні наукові поняття та категорії екскурсології і застосовувати їх у професійній діяльності;

- здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері екскурсології;

- здатність до здійснення науково-дослідної роботи у сфері екскурсології;

- здатність розв'язувати науково-прикладні проблеми в сфері екскурсології;

- знання передових концепцій, методів науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей екскурсології;

- здатність розуміти і застосовувати на практиці теорії та методологію системи наук, які формують екскурсологію.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студенти повинні знати:**

- основні поняття, особливості, функції екскурсології; місце і роль екскурсійної діяльності в індустрії туризму; основні етапи розвитку екскурсійної справи в Україні; вимоги до екскурсовода; принципи класифікації, функції, ознаки екскурсії; загальні теоретично-методологічні основи організації екскурсійної діяльності та напрямки вдосконалення екскурсійної методики; загальні положення законодавства України стосовно екскурсійної діяльності.
- **вміти:** організувати та планувати інноваційну екскурсійну діяльність; розробляти та проводити сучасні різнопланові екскурсії; складати технологічну карту екскурсії; застосовувати набуті теоретичні знання для вирішення конкретних прикладних завдань; проектувати процеси обслуговування туристів за окремими етапами надання послуги; управляти асортиментом екскурсійного продукту з урахуванням диференційованого підходу до обслуговування різних категорій споживачів.в.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Екскурсійний процес

Праобраз туризму в мандрівках давнини (IX-XIX ст.). Початок організованого туризму, зародження і становлення екскурсії справи (кінець XIX-початок XX ст.). Створення централізованої системи управління туризмом. Відновлення і розвиток екскурсії справи в повоєнній радянській Україні (50-80-ті роки XX ст.). Екскурсія справа на сучасному етапі.

Тема 2. Сучасні класифікації екскурсій

Сутність і завдання екскурсії теорії. Сутність і завдання екскурсії методики. Специфіка екскурсії методу пізнання. Напрямки вдосконалення екскурсії методики.

Тема 3. Проблематика екскурсології

Екскурсологія як туризмологічна наука. Об'єкт, предмет та завдання екскурсології. Функції екскурсології.

Основи правового регулювання екскурсії діяльності. Загальні положення законодавства України стосовно екскурсії діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Тема 4. Методика підготовки екскурсії

Взаємодія складових у системі методичної роботи екскурсії установ. Завдання роботи методичного кабінету. Організація роботи методичного відділу. Діяльність методичних секцій екскурсоводів. Інші форми методичної роботи з екскурсоводами.

Особливості ціноутворення в сфері послуг. Фактори ціноутворення в екскурсії обслуговуванні. Формування ціни на екскурсію.

Тема 5. Діяльність екскурсовода

Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах. Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування. Управління асортиментом екскурсійного продукту.

Вдосконалення екскурсійної діяльності в контексті Державної програми розвитку туризму в Україні. Модель управління екскурсійною діяльністю на національному рівні.

Загальні положення законодавства України щодо екскурсійної діяльності. Міжнародні правові акти щодо регулювання екскурсійної діяльності в Україні та світі.

Основи правового регулювання екскурсійної діяльності. Організація підприємництва у сфері надання екскурсійних послуг. Напрямки функціонування підприємств з організації екскурсійного обслуговування.

Тема 6. Методика проведення екскурсії

Сутність диференційованого підходу. Застосування диференційованого підходу у сфері обслуговування. Системний підхід до екскурсійного обслуговування різних категорій екскурсантів.

Права та обов'язки як екскурсантів. Класифікація факторів ризику при здійсненні туристично-екскурсійного обслуговування. Страхування та медична допомога.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л.	п.	ла	ін	с.р.		л.	п.	лаб.	ін	с.р.
i	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Загальні теоретично-методологічні основи організації екскурсійної діяльності												
Тема 1. Екскурсійний процес	22	4	4			14						
Тема 2. Сучасні класифікації екскурсій	20	2	2			16						
Тема 3. Проблематика екскурсології	21	4	4			13						
Всього за 1 модуль	63	10	10			43						
Змістовний модуль 2. Практичні основи розвитку екскурсійної справи в Україні												
Тема 4. Методика підготовки екскурсії	19	2	2			15						
Тема 5. Діяльність екскурсовода	21	2	4			15						
Тема 6. Методика проведення екскурсії	17	2	2			13						
Всього за 2 модуль	57	6	8			43						
Всього за семестр	120	16	18			86						

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

За кожною темою викладач проводить семінарське або практичне заняття (табл. 5.1), на якому організує обговорення із студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формує у студентів вміння та навички застосування окремих положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального та групового виконання відповідно сформованих завдань.

Таблиця 5.1

План проведення семінарських занять з дисципліни «Екскурсологія»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Загальні теоретично-методологічні основи організації			
1	Тема 1. Екскурсійний процес	4	
2	Тема 2. Сучасні класифікації екскурсій	2	
3	Тема 3. Проблематика екскурсології	4	
Усього за змістовим модулем №1		10	
Змістовний модуль 2. Практичні основи розвитку екскурсійної справи в Україні			
7	Тема 4. Методика підготовки екскурсій	2	
8	Тема 5. Діяльність екскурсовода	2	
9	Тема 6. Методика проведення екскурсій	2	
Усього за змістовим модулем №2		6	
Усього за навчальною дисципліною		16	

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

План проведення практичних занять з дисципліни «Екскурсологія»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Загальні теоретично-методологічні основи організації			
1	Тема 1. Екскурсійний процес	4	
2	Тема 2. Сучасні класифікації екскурсій	2	
3	Тема 3. Проблематика екскурсології	4	
Усього за змістовим модулем №1		10	
Змістовний модуль 2. Практичні основи розвитку екскурсійної справи в Україні			
7	Тема 4. Методика підготовки екскурсій	2	
8	Тема 5. Діяльність екскурсовода	4	
9	Тема 6. Методика проведення екскурсій	2	
Усього за змістовим модулем №2		8	
Усього за навчальною дисципліною		18	

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Загальні теоретично-методологічні основи організації			
1	Тема 1. Екскурсійний процес	14	
2	Тема 2. Сучасні класифікації екскурсій	16	
3	Тема 3. Проблематика екскурсології	13	
Усього за змістовим модулем №1		43	
Змістовний модуль 2. Практичні основи розвитку екскурсійної справи в Україні			
7	Тема 4. Методика підготовки екскурсії	15	
8	Тема 5. Діяльність екскурсовода	15	
9	Тема 6. Методика проведення екскурсії	13	
Усього за змістовим модулем №2		43	
Усього за навчальною дисципліною		86	

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. контрольні роботи;
2. реферат за обраною темою;
3. Об'єкт, предмет та завдання екскурсології.
4. Функції екскурсології.
5. Розвиток екскурсійної справи в контексті еволюції туристичної діяльності в Україні.
6. Екскурсійна справа на сучасному етапі.
7. Загальні теоретично-методологічні основи організації екскурсійної діяльності..
8. Специфіка екскурсійного методу пізнання.
9. Напрямки вдосконалення екскурсійної методики.
10. Екскурсія як педагогічний процес.
11. Організаційно-інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні.
12. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні.
13. Загальні положення законодавства України стосовно екскурсійної діяльності.
14. Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах.
15. Маркетинг у сфері екскурсійного обслуговування.
16. Управління асортиментом екскурсійного продукту.
17. Інструменти сучасного менеджменту екскурсійної діяльності.
18. Вдосконалення екскурсійної діяльності в контексті Державної програми розвитку туризму в Україні.
19. Модель управління екскурсійною діяльністю на національному рівні.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Навчальна лекція з ілюстрацією

Як один з словесних методів навчання навчальна лекція припускає усне викладення матеріалу, що відрізняється великою ємністю, великою складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень.

В ході лекції використовуються прийоми усного викладення інформації, підтримання уваги протягом тривалого часу, активізації мислення слухачів, прийоми забезпечення логічного запам'ятовування, переконання, аргументації, доказів, класифікації, систематизації і узагальнення.

2. Робота з літературою

Практичні та семінарські заняття

1. Бесіда. Метод бесіди припускає розмову викладача зі студентами. Бесіда проводиться з допомогою ретельно продуманої системи питань, що поступово підводять студентів до засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірності.

В ході застосування методу бесіди використовуються прийоми порушення питань (основних, додаткових, навідних і ін.), обговорення відповідей і думок студентів, корегування їх відповідей, прийоми формулювання висновків з бесіди.

2. Практична робота. Вправи (задачі)

3. Реферати. Підготовка доповідей та рефератів за темами практичних та семінарських занять

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- виступ на практичному занятті;
- оцінка за самостійну (індивідуальну) роботу;
- модульний контроль;
- підсумковий контроль (екзамен).

Для діагностики знань використовується модульно-рейтингова система зі 100-бальною шкалою оцінювання.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Розподіл балів за видами робіт з дисципліни «Туризмологія»

Поточне тестування та самостійна робота											Екзамен	Сума
ЗМ 1						ЗМ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	30	100
6	6	6	6	6	6	7	7	6	7	7		

Набрані бали з дисципліни «Туризмологія» за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Полторак В.М. Сучасні проблеми музеології та краєзнавства в Україні: Практикум / Полторак В.М. – Одеса, 2019. – 143 с. (на сайті бібліотеки)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник / В. Бабарицька, А.Короткова, О.Малиновська. — К.: Альтерпрес, 2007. — 464 с.
2. Дьякова Р.А., Емельянов Б.В., Пасечный П.С. Основы экскурсоведения. — Просвещение, 1985. — 255 с.
3. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навчальний посібник для вузів -К., 2009.
4. Каролоп О.О. Організація екскурсійної діяльності. — К.: Вид. центр КНЕУ, 2002. — 45 с.
5. Нездоймінов С.Г. Екскурсологія : навчально-методичний посібник / С.Г.Нездоймінов. — Одеса : Астропринт, 2011. — 216с.
6. Покоłodна М.М. Екскурсологія : підручник / М. М. Покоłodна ; ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. — 180 с.
7. Савина Н. В. Экскурсоведение: учебное пособие / Н. В. Савина. — Минск: БГЭУ, 2009. — 256 с.
8. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні. — К.: Кондор, 2004. — 166 с.
9. Хуусконен Н. М., Глушанок Т. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуусконен, Глушанок Т. М. — М.: Герда, 2008. — 208 с.
10. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсознавство. — К.: Кондор, 2004. — 240 с.

Допоміжна

11. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навчальний посібник / В. В. Величко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. - Харків : ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2013. - 202 с.
12. Герасименко В.Г. Теорія туризму як складова туризмології / В.Г.Герасименко / Вісник соціально-економічних досліджень, 2011 рік, випуск 2 (42). - С. 1736-180.
13. Городня Т. А. Економіка туризму : теорія і практика : навч. посібник / Т. А. Городня, А. Ф. Щербак. - Київ : Кондор-Вид-во, 2012. - 436 с.
14. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посібник / В. Ф. Кифяк. - Чернівці : Книги-XXI, 2011. - 344 с.
15. Кручек О.А. Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. - 2010. - Випуск 8. - С.139-166.
16. Мальська М. П. Туристичне краєзнавство. Європа : навч. посібник / М. П. Мальська М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. - Київ : ЦУЛ, 2009. - 224 с.

17. Мальська М.П. Економіка туризму : навчальний посібник. - К. : Центр учбової літератури, 2017. - 544 с.
18. Матвієнко А. Т. Технологія та організація туристичної діяльності : навч. посібник / А. Т. Матвієнко, В. Г. Цись. - Київ : Кондор, 2015. - 120 с.
19. Наукові записки КУТЕП: Збірник наукових праць. Серія: філософські науки. Вип. 7 / ред. Пазенок В. С. (голова). - К.: КУТЕП, 2010.
20. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посібник / М. Поцюрко. - Л.: Сполом, 277 с.
21. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах : навч. посіб. / М.С. Корольчук В.М. Корольчук, С.М. Миронець та ін. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. - 652 с.

Інформаційні ресурси

15. Електронні інформаційні ресурси

- 22.- Все про туризм. URL: <http://tourlib.net/>
- 23.- Сайт громадської організації «Український центр розвитку музейної справи» . URL: prostir.museum/
24. World Tourism Organization UNWTO. URL: <http://www2.unwto.org>
25. Блог відомого одеського краєзнавця та фотографа Сергія Котелко. URL: <http://sergekot.com/>
26. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
27. Довідник проекту «Все музеи Украины». <http://www.antiq.com.ua/museum/ukraine.htm>
28. Наукова бібліотека ОНУ ім.І.Мечникова. URL: lib.omu.edu.ua
29. Сайт «Музеї та пам'ятки архітектури України» . URL: muzei.in.ua/
30. Сайт Державної туристичної Адміністрації. URL: <http://www.tourism.gov.ua/>
31. Сайт з матеріалами по Одещині. URL: <http://kraeved.od.ua>
32. Сайт часопису «Музеї України» (ред. В.Тригуб) . URL: museum-ukraine.org.ua
33. Світовий банк в Україні. URL: <http://www.worldbank.org.ua/>